

Lokan ja Porttipahdan säännöstelyn kehittämisen seurantaryhmän kokous

- Aika:** 13.6.2018 klo 14:00-16:15
Paikka: Sodankylän kunnantalon valtuustosalii
Läsnä: Luettelo osanottajista liitteenä

1. Kokouksen avaus, Jari Pasanen, Lapin ELY-keskus

Puheenjohtaja Jari Pasanen avasi kokouksen ja toivotti paikalla olijat tervetulleiksi. Käytiin läpi kokouksen asialista, osallistujien esittäytymiskierros sekä edellisen kokouksen muistio. Osallistujaluettelo on liitteenä 1.

2. Vesitilannekatsaus ja ilmastonmuutos, Juha-Petri Kämäräinen, Lapin ELY-keskus

J-P Kämäräinen esitteli vesitilannekatsauksen kuluneen talven ja kevään osalta, sekä kertoi ilmastonmuutoksen hydrologisista vaikutuksista Pohjois-Suomessa.

Kulunut talvi oli Lokka-Porttipahta vesistöalueella lumenvesiarvon osalta hieman keskimääräistä suurempi, ja sulamisaikainen lämpötila selvästi keskimääräistä lämpimämpi. Lämpimän jakson seurauksena lumet sulivat nopeasti ja tulovirtaamat kasvoivat voimakkaasti. Toukokuu oli kuitenkin sadannaltaan selvästi keskimääräistä pienempi ja vähäsateinen jakso on jatkunut edelleen kesäkuun alkupuolella. Tämän seurauksena tulovirtaamat pieneivät nopeasti, tulvan kokonaisvolyymi jäi ennustettua pienemmäksi, ja vedenkorkeuden nousu Lokka-Porttipahdassa hidastui nopeasti.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta vuoden keskilämpötilan ennustetaan nousevan Suomessa ennen vuosisadan loppua 2-6 astetta. Eniten nousevat talvilämpötilat, jotka kohoavat Pohjois-Suomessa jonkin verran nopeammin kuin maan eteläosissa. Ilmaston lämmitessä sademäärien arvioidaan Suomessa kasvavan ja rankkasateiden voimistuvan. Maantieteellisesti sademäärät näyttävät kasvavan hieman nopeammin Pohjois-Suomessa kuin etelässä.

J-P Kämäräisen esitys on liitteenä 2.

3. Sodankylän kunnan toimet tekojärvillä, Jani Kiemunki, Sodankylän kunta

Jani Kiemunki esitteli Sodankylän kunnan tehdyt toimenpiteet vuodelle 2017 sekä katsauksen vuoteen 2018.

Vuoden 2017 aikana Sodankylän kunta on ylläpitänyt vastuulla oleviaan moninaiskäyttörakenteita (vene-laskupaikkoja, taukopaikkoja, venesatamat, vesiväylät) ja suorittanut Siltaharjuntien peruskorjauksen sekä Kilopuuvaaran kalakentän siivoamisen. Myös Lokan ja Siltaharjun satama-alueiden kaavapäivitykset ovat hyväksytyt 2017.

Kalatalouden kehittämistyön osalta on tuettu paikallisen kalan käyttöä ruokapalveluissa uusimalla sopimus Lokan luonnonvaraosuuskunnan kanssa. Elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisessa on oltu mukana kalastajarekrytoinneissa sekä kalatuotteiden kehittämistyössä.

Lokka-Porttipahta info-osio Sodankylän kunnan www-sivuille pyritään perustamaan vuoden 2018 aikana. Infosivuille lisätään linkit keskeisten toimijoiden sivuille tekojärviä koskevissa asioissa. Tulevina toimenpiteinä on Siltaharjun kalasatama-alueen siistiminen, laiturin kunnostaminen sekä laavun rakentaminen. Moninaiskäyttöä edistävillä rakenteilla (vene-laskupaikat, laiturit, kodat ja laavut, reitit) tehdään kohdekartoitus, jonka jälkeen tarkastellaan kunnan vastuulla olevien kohteiden kunto ja käyttöaste, ylläpidettävät kohteet, kunnostus ja huoltotoimet. Lisäksi kunta jatkaa Lokka-Porttipahta säännöstelyn kehittäminen-työryhmän vetäjänä.

Jani Kiemungin esitys on liitteenä 3.

Keskusteluissa nousi esille käymälätilojen tarve sekä Lokalle että Porttipahdalle. Lokalla on käytössä kylätoimikunnan huoltamat käymälät. Kunnan kommenttina oli, että se pyrkii hoitamaan tulevaisuudessa käymäläpalvelut kuntoon.

4. Säännöstelyn toteutuminen ja ympäristöhoitotyöt, Raimo Kaikkonen, Kemijoki Oy

Raimo Kaikkonen esitteli tekoaltaiden kevätkauden vedenkorkeustilanteen kehittymisen, vuonna 2017 suoritettua ympäristön- ja kalastonhoitoon liittyvät työt.

Tekojärvien ranta-alueiden siistimisraivauksia on parina viime vuotena vaikeuttanut jonkin verran keskimääräistä ylempänä pysyneet vedenkorkeudet. Vuonna 2017 on Kemijoki Oy:n toimesta suoritettu taimenistutuksia Porttipahtaan noin 5 500 kpl, ja Kitisen velvoitteesta Tankajokisuuhun noin 1 300 kpl. Lokka-Porttipahta kalastusalueen toimesta on tehty kalaston seurantasuunnitelma, jonka toimenpiteiden toteutuksessa ovat mukana Lokka-Porttipahdan kalastusalue, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja Kemijoki Oy. Vuonna 2017 Kemijoki Oy rahoitti kalanäytehankinnat, ja tänä vuonna se on kustantanut kalanäytteiden käsittelyn sekä värimääritykset otoliiteista istukkaiden osuuden arvioimiseksi. Kemijoki Oy on mukana myös tämän vuoden näytehankinnoissa.

Vuonna 2018 on Kemijoki Oy:n toimesta istutettu Porttipahdan altaaseen ja siihen laskeviin sivujokiin 3-vuotiaita taimenia 6 000 kpl ja 1-vuotiaita taimenia 3 600 kpl. Hanhipadon veneväylä on aukaistu kaivinkonetyönä keväällä 2018.

Kemijoki Oy:n Jouko Illikainen jäänyt eläkkeelle, ja käytännön asioita Sodankylän alueella hoitaa nykyään Jyrki Autti. Kemijoki Oy pitää kannattavana Sodankylän kunnan sivuille laadittavaa säännöstelyn info-osiota, jonka sisällön laadintaan voisivat kaikki sidosryhmät osallistua. Raimo otti esimerkkinä Kemijärvelle laaditut, vesistön käyttöä ja säännöstelyä koskevat www-sivut. Marjaana Aarnio on luonnostellut infosivustoja Sodankylään

Kemijärven sivujen pohjalta, ja lähettää ne jossain vaiheessa Lokka-Porttipahta säännöstely-työryhmän jäsenistölle kommentteille.

Raimo Kaikkosen esitys on liitteenä 4.

Keskusteluissa todettiin etenkin taimensaaliiden parantuneen viime vuosina, ja altaiden arvostuksen nousseen vapaa-ajankalastajien keskuudessa. Kun vielä palvelurakenteet saadaan kuntoon on Lokka-Porttipahdalla tulevaisuudessa mahdollisuus kasvattaa kalastusmatkailua.

5. Kalaston tila, Jukka Korpivuoma, Lokka-Porttipahta kalastusalue

Jukka Korpivuoma kertoi kalastusalueen ajankohtaiset kuulumiset.

Kokonaistilanne Lokka-Porttipahdan kalakantojen suhteen parantunut viime vuosina huomattavasti. Etenkin siikakannat toipuneet hyvin haukimato epidemiasta. Aiempina vuosina pahimmillaan siika saaliista loisittuneiden osuus jopa 80 %. Nykyisin saaliin loisittuneen osuuden arvioinnissa käytetään Eviran ohjeistamaa menetelmää, jossa loisittuneen kalan osuus määritellään käsiteltyjen fileiden painosta. Vaellusiian osalta Lokan tutkitusta erästä oli loisittunutta 37,5 % ja Porttipahdan 30 %. Peledsiian loisittunut osuus oli Lokassa 7,9 % ja Porttipahdassa 2,2 %. Päällisin puolin näyttää, että siika voi hyvin, ja varsinkin suurten yksilöiden kunto erinomainen.

Siian istutuksissa käytetään vain peledsiikaa, vaellussiika kanta on luontainen. Istukkaat ovat merkitty kuuloluun värjäyksellä, ja niiden osuus tutkituissa saalismäärissä on ollut Lokalla 3,4 %, Sompiojärvässä 1,3 % ja Porttipahdalla 4,4 %. Vuoteen 2015 verrattuna suuriin muutoksiin on, että Porttipahdalla istukkaiden osuus saaliista on laskenut merkittävästi. Kalastusalueen näkemyksenä on, että nyt tarvittaisiin vain kovaa kalastusta, jotta kalaston rakenne pysyy jatkossakin hyvänä.

Käydyissä keskusteluissa todettiin, että kalaston laadun parantuessa on myös kaupallisuus selvästi parantunut. Myös ahvenkanta on erittäin vahva ja sillä on hyvä kaupallinen arvo.

6. Metsähallituksen toimet Lokka-Porttipahta alueella, Jarmo Huhtamalla, Metsähallitus

Jarmo Huhtamalla esitteli Metsähallituksen toimia Lokka-Porttipahta alueella.

Kevättalvella on suoritettu Juutuajoen kantaa olevien järvitaimenen mäti-istutuksia Kuolpujokeen. Keväällä (viikolla 22) istutettu 2 600 000 kpl vastakuoriutuneita peledsiian poikasia, joista 900 000 kpl Porttipahtaan ja loput Lokkaan. Yleensä istutus määrät jaettu tasan Lokan ja Porttipahdan kesken, mutta tänä keväänä ilmojen lämpenemisen seurauksena poikasistutuksia piti kiirehtiä. Lisäksi Kuolpujokeen on istutettu 4 000 kpl 3-vuotiaita järvitaimenia. Tänä kesänä suoritetaan lissi- ja Kuolpujoessa sähkökalastuksia, joiden tavoitteena on saada 2-3 vuotiaita taimenenpoikasia, joista selvitetään istutettujen kalojen osuus. Istutuksissa käytetty taimenen ja peledsiian mäti ja vastakuoriutuneet poikaset ovat aina altsariinivärjättyjä. Syksyllä suoritetaan mahdollisesti kudulle nousevien taimenten seuranta lissi, Kuolpu- jokien alueella sekä Kuontalon kalakentän läheisyydessä. Luonnonravintolammikko viljelystä Metsähallitus on luopunut, koska

lammikoiden tuotto oli huono, ja rakennelmat huonokuntoisia, eivätkä ne täytä enää kaikilta osin patoturvallisuuslain mukaisia määräyksiä.

Keskusteluissa nousi esille pitkäjänteisen seurantatutkimuksen tärkeys.

Elinkeinonäkökulmasta altailla todettiin olevan suuri merkitys kunnalle. Lisäksi kerrottiin merikotka kannan olevan altailla runsas. Myös merimetsoista on tehty havaintoja.

7. Lapin kalatalouden toimintaryhmä tekojärvillä, Markku Ahonen, Pohjoisimman Lapin Leader

Markku Ahonen esitteli Lapin kalatalouden toimintaryhmän tehtävät ja tavoitteet, sekä ryhmän kautta rahoitetut hankkeet Lokan ja Porttipahdan tekojärvillä.

Ryhmän kautta on EU:n kalatalousrahastojen ohjelmakausien 2007-2013 ja 2014-2020 aikana rahoitettu muun muassa kehittämishankkeita kalastuksen ja saaliin käyttöön, sekä kalastusmatkailuun liittyviä koulutushankkeita. Myös ammattikalastajille suunnattuja materiaalihankintoja on tuettu toimintaryhmän kautta, ja lisäksi avustettu hakijoita saamaan investointitukea muiden rahoituskanavien kautta. Tällä hetkellä on meneillään muun muassa hanke uusien kalastajien saamiseksi Sodankylään sekä hanke opetusfilmien tekeminen Ylä-Lapin kaupallisen kalastuksen menetelmistä.

Ohjelmakausi on vaihtumassa vuonna 2021, jonka jälkeen EU-rahoituksen saaminen elinkeinokalatalouden paikalliseen tukemiseen tukemiseen voi olla epävarmempaa.

Markku Ahosen esitys on liitteenä 5.

Käydyissä keskusteluissa todettiin uuden opetusvideohankkeen olevan erittäin kustannustehokas ja ainutlaatuinen Suomessa. Lisäksi todettiin, että Lokka-Porttipahta on hyvä esimerkki tekojärvistä, jossa energiantuotanto ja kalatalouselinkeino toimivat hyvässä yhteistyössä.

8. Tutkimustarpeet ja mahdollisuudet tekojärvillä, Teuvo Niva, Luonnonvarakeskus

Tällä hetkellä Luken suorittama seurantatutkimus keskittyy sopimukseen ja velvoitteisiin perustuviin seurantoihin (esim. Tenojoki, Tornionjoki, Inarijärvi ja vesiputedirektiivin mukaiset seurannat). Lokka-Porttipahdalle ei ole tällä hetkellä odotettavissa tutkimusresursseja ainakaan suurempiin tutkimushankkeisiin. Kevyellä toiminnalla Luke voi olla mukana. Lukelta voi myös ostaa asiantuntijapalveluita esimerkiksi kalaston tilaan liittyvän raportin laadintaan, mutta sille on löydyttävä ulkopuolinen rahoitus. Jotta seurannalla olisi merkitystä ja tutkimusarvoa on tärkeää, että se on jatkuvaa ja samalla menetelmällä toimivaa.

Käydyissä keskusteluissa todettiin, että seuraavaan työryhmäkokoukseen olisi hyvä saada esitys kalaston jatkuvasta perusseurannasta, jonka jälkeen työlle voidaan helpommin kartoittaa resurssit ja hakea rahoituskanavat. Raimo Kaikkonen ilmoitti, että Kemijoki Oy voi mahdollisesti rahallisesti tukea tämän kaltaista tutkimusta, mikäli sille voidaan esittää tutkimussuunnitelma budjetteineen. Lokka-Porttipahdan kalastusalue voi toimia vastuutahona tutkimussuunnitelman valmistelussa, ja Luonnonvarakeskuksen Teuvo Niva voi antaa tähän liittyen asiantuntija-apua.

9. Muut asiat

Jari Pasanen esitteli Sodankylän kunnan ylläpitämän Lokka-Porttipahta säännöstelyn kehittämisen toimintasuunnitelma taulukon.

Tanhuan kyläseura antoi Lapin ELY-keskukselle aloitteen Luirojoen kunnostussuunnittelusta.

Kokouskutsussa ollut www-osoite linkki säännöstelyn kehittämisselvitykseen ei toiminut. Säännöstelyn kehittämisselvitys löytyy osoitteesta: <http://www.doria.fi/handle/10024/98875>.

10. Seuraava kokous

Sodankylän kunta kutsuu koolle säännöstelyn työryhmäkokouksen vuoden 2019 alkupuolella, jonka jälkeen sovitaan seuraavan seurantaryhmä kokouksen ajankohta.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia. Kokous päätettiin klo 16:15.

Muistion laati

Juha-Petri Kämäräinen

LIITTEET:

1. Osallistujaluettelo
2. Vesitilannekatsaus ja ilmastonmuutos, Juha-Petri Kämäräinen, Lapin ELY-keskus
3. Sodankylän kunnan toimet tekojärvillä, Jani Kiemunki, Sodankylän kunta
4. Säännöstelyn toteutuminen ja ympäristöhoitotyöt, Raimo Kaikkonen, Kemijoki Oy
5. Lapin kalatalouden toimintaryhmä tekojärvillä, Markku Ahonen, Pohjoisimman Lapin Leader